

Met een goede routine schiet het op

Veel sneller melken, minder mastitis en dat ook nog zonder extra kosten. Kan het? Met een goede melkroutine wel. Maar hoe ziet die er uit?

Tekst: Gertjan Zevenbergen - Foto's: Frits Huiden en Gertjan Zevenbergen

Of je nu snel of in kleine stapjes groeit in beide gevallen moet je iedere dag meer koeien melken en dus langer in de melkput staan. Geen wonder dat melkveehouders zoeken naar een snellere melkmethode. Tegelijkertijd mag de aandacht voor de koe niet verslappen, dat zou ziekten en met name uierontsteking in de kaart spelen. Natuurlijk, een nieuwe stal helpt, maar met een goede melkroutine is al veel te winnen. Dat kost niet eens geld. En dat zal iedereen aanspreken.

▪ Samenhang

Op Nederlandse melkveebedrijven is Lennart Petersson een graag geziene gast. De directeur van de onderzoek- en ontwikkelingsafdeling van het Amerikaanse IBA, een bedrijf dat tepelvoeringen maakt, leert melkveehouders hoe ze de kans op mastitis verkleinen terwijl de snelheid van het melken toeneemt. En dat met een eenvoudige routine. "Nee, complex is het niet", meent Petersson. "Veel hangt af van de melkveehouder. Wat wil hij wel doen en wat niet.

Wat past er bij zijn melkstal en wat is zijn doel. Maar welke onderdelen van de routine je ook gebruikt, zorg ervoor dat je ze in de juiste volgorde afhandelt. Alles heeft met elkaar te maken."

Onderzoek in de Amerikaanse staat Wisconsin laat zien hoe belangrijk een goede melkroutine is. Niet alleen molken de melkers op de bedrijven met een uitgeschreven routine meer koeien per uur, er kwam ook minder vaak klinische mastitis voor. Op zich is dat niet vreemd.

Een schone, droge doek voor iedere koe. Het is onderdeel van een goede routine.

Op de onderzochte bedrijven worden gemiddeld 377 koeien gemolken en er werken veel verschillende melkers. Zouden die allemaal een andere routine hanteren, dan krijgt mastitis eerder de kans om toe te slaan.

▪ Dertig seconden inwerken

Als eerste raad Petersson aan de spenen van de koeien bij binnenkomst in de melkstal te dippen. In Amerika is dat pre-dippen de normaalste zaak van de wereld. In Nederland niet, bang als melkfabrieken zijn voor dipresiduen in de melk. Petersson ziet dat gevaar niet en noemt pre-dippen een essentieel onderdeel in de strijd tegen mastitis. "Wrijven met een droge doek verwijdert bacteriën niet, terwijl de dip zelfs een stukje in het melkanaal omhoog kan gaan." Bij het dippen moet minstens 90 procent van de speen in contact komen met het middel. Omdat het zeker 30 seconden moet inwerken om de bacteriën te doden, moeten eerst andere koeien gedipt worden voor je de koe kunt voorbehandelen.

▪ Onderkant spenen schoonmaken

Voorbehandelen is, zoals Nederlandse melkveehouders al weten, een van de belangrijkste onderdelen van het melken, meent de Amerikaan. Zodra het dier in de melkstal staat, moet ze gestimuleerd worden melk te geven. De melker moet eerst met de ene kant van een droge doek het dipmiddel van de speen afvegen om de speen vervolgens met de andere kant van de doek flink te drogen. Tegelijkertijd moet hij de onderkant van de speen goed schoonmaken. Dat stimuleert de koe nog meer. Vervolgens moet de melker drie of vier stralen melk uit elk kwartier halen en

de melk controleren op vlokken. Uiteindelijk scheelt dat voorstralen een minuut op de totale melktijd. Meteen aansluiten van het melkstel is uit den boze. Petersson: "Na het voorstralen duurt dat minstens 70 tot 90 seconden tot de koe haar melk laat schieten." Dat is langer dan de vaak gehanteerde 60 seconden, maar naar mate koeien meer melk geven zijn ook langere wachttijden nodig.

▪ Niet te snel aansluiten

Wie het melkstel te snel aansluit riskeert blindmelken met alle gevolgen van dien. Door de oxytocine haar werk te laten doen hoeven er uiteindelijk minder melkstellen opnieuw aangesloten te worden omdat de dieren ze aftrappen, blijven de slotgaten mooier en melken de koeien sneller. Onderzoek van de Universiteit van Wisconsin laat dat zien. Sluit je de melkstellen namelijk meteen na het voorbehandelen aan, dan neemt de melkstroom toe zodra het melkstel onder de koe hangt maar plotseling neemt die melkstroom een minuut lang sterk af. Daarna neemt hij weer toe. Het duurt dus langer voor je de piek in de melkstroom bereikt. Het melkstel hangt langer onder de koe en de melkgift is uiteindelijk lager. Wacht je echter 82 seconden met het aansluiten dan bereikt de koe haar piekmelkstroom binnen een minuut en houdt die ook twee minuten lang vast. Bij een extreem lange tijd tussen voorbehandelen en aansluiten; 5,3 minuten, merkten de onderzoekers dat je de piekmelk-

Meer heen en weer lopen

In de melkstal betekent een goede melkroutine, en dus langere verplichte wachttijden tussen voorbehandelen en aansluiten, dat de melker meer in de melkput heen en weer loopt. Dat lijkt in tegenstelling met het winnen van tijd, maar is uiteindelijk niet het geval. Als een melker in een 2x6 visgraatmelkstal eerst alle koeien aan één kant dipt, moet hij daarna weer naar voren lopen om diezelfde dieren voor te behandelen en voor te stralen. Vervolgens loopt hij weer naar voren en sluit de melkstellen aan. Staan er twee melkers in de put, dan moeten ze allebei hun eigen koeien doen. De eerste melker doet dus de eerste drie koeien en de tweede melker de laatste drie koeien van de rij. Zo hebben beide melkers geen last van elkaar. In een draaistal kun je de eerste drie tot vier standen gebruiken om de gewenste tijd tussen voorbehandelen en aansluiten te krijgen. In een 2x12 melkstal moet je iedere kant in tweeën delen, zodat je eerst de eerste zes koeien afwerkt en daarna pas de volgende zes.

Door, in een gangbare melkstal met laagliggende melkleiding, het melkstel sneller af te nemen is veel tijd te winnen.

stroom ook al binnen een minuut bereikt maar dat de melkgift beduidend lager is. Het effect van oxytocine was voorbij. Overigens, geeft een koe niet binnen twee minuten na aansluiten 7 kilogram melk dan is er iets mis met de melkroutine of de melkmachine.

▪ Snel afnemen

Ook door het melkstel sneller af te nemen is de totale melktijd in te korten en de kans op mastitis te verkleinen. In veel gevallen hanteert de afname de vaak lange fabriekstellingen. Het melkstel wordt pas afgenomen als de melkgift onder 200 gram per minuut zakt. Maar, zo leert onderzoek van de Deen Morten Rasmussen, het is geen probleem om iets meer melk in het uier achter te laten. Door het melkstel af te nemen bij een melkstroom van 400 gram per minuut verbetert de speenconditie zonder dat de totale melkgift daalt. Het slotgat blijft mooier en de melksnelheid neemt toe waardoor de melktijd uiteindelijk met een halve minuut afneemt. Amerikaans onderzoek gaat nog een stapje verder. "Je zou tot een kilogram per minuut kunnen gaan zonder een dip in de melkproductie te zien", zegt Petersson. Daardoor zou je een minuut eerder afnemen. Zover wil hij echter niet gaan en adviseert af te nemen bij een melkgift van 500 gram per minuut." Tegelijkertijd kan de reactietijd van de afnameapparatuur ingekort worden. Staat die in veel gevallen nog gewoon op 20 tot 30 seconden, Petersson raadt aan die te verlagen naar 5 tot hooguit 10 seconden. "En ook dat levert geen enkel nadelig effect voor de melkgift op, zolang je maar goed voorbehandeld." ■